

Αναφορικές προτάσεις

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις που προσδιορίζουν κάποιον όρο μιας άλλης πρότασης .

Εισάγονται με :

- α) **αναφορικές αντωνυμίες** : που , όποιος-όποια-όποιο, ο οποίος-η οποία-το οποίο , όσος-όση όσο, ό,τι, οποιοσδήποτε , οτιδήποτε, οσοσδήποτε
- β) **αναφορικά επιρρήματα** :όπου , οπουδήποτε , όποτε , οποτεδήποτε , όπως, καθώς, ως , σαν , όσο , οσοδήποτε....

Διακρίνονται σε :

1.Ονοματικές και 2. Επιρρηματικές**1.Αναφορικές ονοματικές προτάσεις**

Εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και λειτουργούν συντακτικά ως

Υποκείμενο π.χ. Όποιος γνωρίζει γερμανικά να έρθει στο γραφείο. (δε βάζω κόμμα)

Αντικείμενο π.χ. Μην τρως ό,τι σε παχαίνει // Κάλεσε όποιον θέλεις. (δε βάζω κόμμα)

Κατηγορούμενο π.χ. Αυτή η μπλούζα είναι ό,τι ονειρευόμουν (δε βάζω κόμμα)

Ομοιόπτωτος ονοματικός -επιθετικός προσδιορισμός π.χ. Τα παιδιά που κουράστηκαν σταμάτησαν το παιχνίδι. (δε βάζω κόμμα)

Ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός- παράθεση π.χ. Το χιόνι , που όλοι περιμέναμε, δεν έπεσε στην πόλη.(βάζω κόμμα)

Ετερόπτωτος προσδιορισμός σε γενική (γενική κτητική, γενική υποκειμενική)**π.χ.** Ν' ακούς τη συμβουλή όποιου σ' αγαπά
Πήγαινε στο σπίτι όποιου θέλεις (δε βάζω κόμμα)

Εμπρόθετος προσδιορισμός(μαζί με πρόθεση)π.χ. Ο λόγος **για** τον οποίο σας καλέσαμε εδώ είναι πολύ σημαντικός
Θα σε βοηθήσω **σε** ό,τι χρειαστείς (δε βάζω κόμμα)

Παρατηρήσεις

1.Όσες αναφορικές προτάσεις παίζουν ρόλο επιθετικού προσδιορισμού ή παράθεσης ονομάζονται **επιθετικές αναφορικές προτάσεις** .Αυτές εισάγονται με τις **αναφορικές αντωνυμίες ο οποίος , η οποία, το οποίο και την άκλιτη αναφορική αντωνυμία που** .

- **Δε χωρίζονται με κόμμα** , όταν είναι αναγκαίοι προσδιορισμοί και βοηθάνε στη διάκριση και την αναγνώριση του όρου που προσδιορίζουν(**προσδιοριστικές αναφορικές προτάσεις**) π.χ. Θα μας αξέχαστη η παράσταση που είδαμε χτες(=η χτεσινή)
- **Χωρίζονται με κόμμα στο γραπτό λόγο** , όταν δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα του όρου που προσδιορίζουν και απλά προσθέτουν μια πληροφορία. Αν παραλειφθούν , δεν αλλάζει το νόημα.(**προσθετικές αναφορικές προτάσεις**)π.χ. Πέταξαν τα ροδάκινα , που είχαν σαπίσει.

2. Οι υπόλοιπες , είτε ονοματικές είτε επιρρηματικές , ονομάζονται **ελεύθερες αναφορικές προτάσεις**.

3. Το **που** προτιμάται από την αντωνυμία **ο οποίος** , όταν το ύφος είναι απλό και οικείο και στον προφορικό λόγο .

Θα πρέπει να προτιμάται η αντωνυμία ο οποίος από την αντωνυμία που :

1. όταν μπορεί να δημιουργηθούν ασάφειες π.χ. τα παιδιά των μεταναστών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα (τα παιδιά των μεταναστών τα οποία γεννήθηκαν στην Ελλάδα)

2. στην περίπτωση εμπρόθετων προσδιορισμών (προθετικών φράσεων με την αντωνυμία ο οποίος)π.χ. Ο συνάδελφος που δουλεύαμε στο ίδιο γραφείο μετατέθηκε (ο συνάδελφος με τον οποίο δουλεύαμε στο ίδιο γραφείο..)

- Η αντωνυμία ο οποίος συμφωνεί στο γένος , τον αριθμό και την πτώση με το όνομα που προσδιορίζει.
Η πτώση της αντωνυμίας πρέπει να είναι ανάλογη με το συντακτικό ρόλο της μέσα στην πρόταση
σε ονομαστική π.χ. Οι μετανάστες **οι οποίοι** εργάζονται στην Ευρώπη προέρχονται από όλες τις ηπείρους.(υποκείμενο)
σε αιτιατική π.χ. Ο άνθρωπος **τον οποίο** επισκέφθηκα είναι φίλος μου.(αντικείμενο)
σε γενική π.χ. Οι πολίτες **των οποίων** τα δικαιώματα παραβιάζονται μπορούν να καταφεύγουν στο δικαστήριο.(γενική κτητική)

4. Το αναφορικό **που** δεν τονίζεται , ενώ το ερωτηματικό **πού** τονίζεται π.χ. Πού πήγες ; αλλά Το φαγητό που περίσσεψε είναι στο ψυγείο.

5. Το αναφορικό **ό,τι** παίρνει υποδιαστολή , ενώ ο ειδικός σύνδεσμος **ότι** δεν παίρνει . π.χ. Κάνε ό,τι θέλεις αλλά Είπε ότι θα αργήσει .

2. Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις

Εισάγονται με το **που** και αναφορικά επιρρήματα και λειτουργούν ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί** που δηλώνουν **χρόνο** π.χ. Να έρθεις όποτε θέλεις .

αιτία π.χ. Ευχαρίστησε το φίλο του , που τον συγχώρεσε.

αποτέλεσμα π.χ. Ήταν τόσο αφηρημένος , που δεν πρόσεξε την απαγορευτική πινακίδα.

εναντίωση π.χ. Ό,τι κι αν σου πει , μην τον πιστέψεις . Εγώ δεν πάω , που να χαλάσει ο κόσμος .

τόπο π.χ. Πήγαινε όπου θες.

ποσό π.χ. Φάε, πιες και πλήρωσε όσο θες.

τρόπο π.χ. Να φέρεις όπως πρέπει.

παρομοίωση (αναφορικές παραβολικές)π.χ. Πρέπει να με σέβεσαι , όπως σέβεσαι τους γονείς σου // Στο βουνό δεν πάμε χωρίς ζεστά ρούχα, όπως δεν πάει χωρίς όπλο ο στρατιώτης στον πόλεμο. Φόρεσε τη στολή του και καμάρωνε σαν να ήταν στρατηγός.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ			
Ο Ν Ο Μ Α Τ Ι Κ Ε Σ		Ε Π Ι Ρ Ρ Η Μ Α Τ Ι Κ Ε Σ	
ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	
εξάρτηση από ΟΝΟΜΑ		εξάρτηση από ΡΗΜΑ	
εισάγονται: οποίος,οία,οίο,/ που		εισάγονται: όποιος /όσος /ό,τι	
εισάγονται: οποίος,οία,οίο,/ που εισάγονται: όποιος /όσος /ό,τι		εισάγονται: που ,όπως, όποτε, όπου, όσο (όχι με το σπασμένη...)	
συντακτικά λειτουργούν ως: ✓ επιθετικός προσδιορισμός ✓ παράθεση		συντακτικά λειτουργούν ως: ✓ Υποκείμενο ✓ Αντικείμενο ✓ Κατηγορούμενο ✓ Ετερόπτωτος προσδιορισμός	
συντακτικά λειτουργούν ως: ✓ επιρρηματικός προσδιορισμός • χρόνου • αιτίας • εναντίωσης • τόπου • τρόπου • ποσού.....			
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ → δεν χωρίζονται με κόμμα	ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΕΣ → χωρίζονται με κόμμα	π.χ. Κάλεσε όποιον θέλεις. Όσοι κοιμούνται ξεκουράζονται. Αγοράζει ό,τι βρίσκει μπροστά της. Στην εποχή μας είσαι ό,τι δηλώσεις.	
π.χ. Ο καθηγητής <u>που</u> μας έκανε ιστορία είναι πολύ καλός	π.χ. Ο καινούργιος μας καθηγητής, <u>που σπούδασε στο Ρέθυμνο</u>, είναι πολύ καλός	π.χ. Πέραν <u>όποτε /οποτεδήποτε</u> θέλεις. Μετά από λίγο καιρό θα χορεύεις , <u>όπως</u> χορεύω εγώ. <u>Όπου</u> κι αν πας, να με θυμάσαι. Βοηθάει <u>όσο</u> μπορεί.	

Ασκήσεις

1. α) Στις περιόδους που ακολουθούν ξεχωρίστε τις ονοματικές αναφορικές προτάσεις από τις επιρρηματικές αναφορικές ,β) Σε κάθε ονοματική αναφορική πρόταση σημειώστε δίπλα το συντακτικό της ρόλο

1. Ο νεαρός που έφερε την ανθοδέσμη ήταν υπάλληλος του ταχυδρομείου.
2. Κάνε όπως νομίζεις.
3. Κάλεσε στο γάμο του μόνο όσους θεωρούσε στενούς φίλους του.
4. Τελικά αποφάσισε να ενεργήσει όπως του υπαγόρευε η συνείδησή του.
5. Όσοι συμφωνούν ας σηκώσουν το χέρι τους.
6. Έπειτα από σκληρές προσπάθειες έγινε ό,τι ονειρευόταν .
7. Ακόμα και η Μαρία , που όλοι ξέρουμε τις άριστες επιδόσεις της, δεν τα πήγε καλά σ' αυτό το τεστ.
8. Η υγεία μας είναι ό,τι πολυτιμότερο έχουμε.
9. Θα είμαι κοντά σου οποτεδήποτε με χρειαστείς .
10. Θα προσπαθήσω όσο μπορώ.

2. Να επισημάνετε τις ονοματικές αναφορικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό ρόλο της καθεμιάς:

1. Όποιος έχει τα γένια έχει και τα χτένια.
2. Αυτή η δουλειά είναι ό,τι ακριβώς είχα ονειρευτεί.
3. Μάζεψαν μόνο όσα μήλα ήταν πεσμένα καταγής.
4. Όποιος παρέβαινε τη διαταγή θα παραπεμπόταν στο στρατοδικείο.
5. Ήθελα να ευχαριστήσω όσους συνεργάστηκαν μαζί μου.
6. Οι αρχαίοι Αθηναίοι τιμωρούσαν όποιον δεν είχε γνώμη για τις δημόσιες υποθέσεις.
7. Διαβάζω με ενδιαφέρον ό,τι γράφει.
8. Στην Ιαπωνία , που τόσο θαυμάζεται για τα τεχνολογικά της επιτεύγματα , αυτοκτονούν σχεδόν 30.000 ετησίως από κατάθλιψη.
9. Πάντα θυμάμαι με αγάπη τους φίλους που με στήριξαν τις δύσκολες στιγμές.
10. Ο Οδυσσεάς Ελύτης, ο οποίος είναι ο δεύτερος κατά σειρά νομπελίστας ποιητής μας, έχει γράψει το «Άξιον Εστί».

3. Να επισημάνετε και να χαρακτηρίσετε ειδικότερα τις παρακάτω αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις:

1. Ζητάω έναν υπάλληλο, που να χειρίζεται τον υπολογιστή.

2. Θα πάμε όπου θέλετε εσείς.
3. Είναι άνθρωπος ολιγαρκής, που μπορεί να ζει με το τίποτα.
4. Θέλω ένα αυτοκίνητο, που να το χρησιμοποιώ στη δουλειά μου.
5. Όπως έστρωσες, θα κοιμηθείς.
6. Στο τέλος τα έβαλε μαζί μου, που του προξένεψα τη νύφη.
7. Τό'βαλε στα πόδια, όπως γίνεται συνήθως με τους φοβητσιάρηδες.
8. Δούλευε όσο πιο πολύ μπορούσε.
9. Αγαπώ τη γυμναστική, που με βοηθάει να έχω γερό σώμα.
10. Ερχόταν στο σπίτι μας όποια ώρα ήθελε.

4.Στις παρακάτω περιόδους να εντοπίσετε τις αναφορικές προτάσεις (ονοματικές και επιρρηματικές) και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το συντακτικό τους ρόλο :

1. Όποιος πεινάει καρβέλια ονειρεύεται.
2. Όπου και να πάω, πάντα το σπίτι μου νοσταλγώ.
3. Στην εποχή μας είσαι ό,τι δηλώσεις.
4. Ο ευσυνείδητος άνθρωπος πάντα κάνει ό,τι πρέπει.
5. Η απόφαση που αφορούσε τις μεταθέσεις υπαλλήλων ήρθε από το Υπουργείο.
6. Κάνε ό,τι σε φωτίσει ο Θεός..
7. Η Μαρία, η οποία είναι ξαδέρφη μου, σπουδάζει στο Πολυτεχνείο.
8. Έλα όποια ώρα μπορείς.
9. Λυπήθηκα με όσα μου είπες.
10. Έτσι όπως τα έκανες, τώρα πώς θα καθαρίσουμε;

5. Στις παρακάτω περιόδους να προσθέσετε κόμμα, όπου χρειάζεται.

(Μη ξεχνάς: **Δε χωρίζονται με κόμμα**, όταν είναι αναγκαίοι προσδιορισμοί και βοηθάνε στη διάκριση και την αναγνώριση του όρου που προσδιορίζουν -**Χωρίζονται με κόμμα**, όταν δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα του όρου που προσδιορίζουν και απλά προσθέτουν μια πληροφορία. Αν παραλειφθούν, δεν αλλάζει το νόημα)

1. Το παιδί που έφυγε πριν από λίγο είναι το καμάρι μας.
2. Ο αδερφός μου που δεν γνωρίσατε ακόμη ζει στην Ξάνθη.
3. Οι βροντές που ακούγονταν από μακριά προμηνούσαν καταιγίδα.
4. Η Καλλιόπη που τη φιλοξενούσαμε μια βδομάδα θα μας φύγει αύριο.

5. Τα γαλλικά που τα έμαθα από νωρίς με βοήθησαν στην καριέρα μου.
6. Το βιβλίο που διαβάζω αυτές τις μέρες είναι συγκλονιστικό.
7. Ο Αλέκος που καθόταν στην άκρη της πλατείας δεν έβλεπε όλους τους ηθοποιούς.
8. Σε έναν κόσμο όπου « ο άνθρωπος είναι λύκος για τον άνθρωπο» είναι φυσικό να κυριαρχεί η ιδιοτέλεια.
9. Έκανε ό,τι μπορούσε , για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του.
10. Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις .

6. Βρείτε το λάθος. Με τι θα έπρεπε να αντικατασταθεί, για να έχουμε πιο σαφή διατύπωση;

1. Πρόκειται για ασήμαντο άνθρωπο που κανείς δεν δίνει σημασία.
2. Είναι η μόνη γυναίκα που μπορώ να συζητήσω σοβαρά.
3. Η περιοχή που κατάγεστε θεωρείται μια από τις πλουσιότερες περιοχές στην Ελλάδα.
4. Το χωριό που κατάγονται οι παππούδες μου καταστράφηκε ολοσχερώς από την πυρκαγιά.
5. Οι οξιές του δάσους που κατέστρεψαν οι τελευταίες πυρκαγιές δεν πρόκειται να αναδασωθούν.
6. Τα ψάρια των θαλασσών που μολύνθηκαν είναι επικίνδυνα για τον άνθρωπο.
7. Ο υπάλληλος όπου απευθύνθηκα ήταν αγενέστατος .
8. Αγοράζει ότι θέλει χωρίς να σκέφτεται το οικονομικό κόστος.
9. Αφησα στο τραπέζι το φαγητό πού περίσσεψε.
10. Ισχυρίστηκε ό,τι είπα ψέματα.

7. Να συμπληρώσετε τα κενά με την αντωνυμία ο οποίος και δικαιολογήστε την πτώση με βάση το συντακτικό ρόλο της αντωνυμίας:

1. Για τις τελευταίες εξελίξεις μας ενημερώνει ο ανταποκριτής μας .....έχουμε τώρα στη γραμμή μας.
2. Ο υπάλληλος .....έκοψαν το μισθό διαμαρτυρήθηκε.
3. Το σχολείο .....φοιτώ είναι το καλύτερο.
4. Οι πολίτες .....τα σπίτια έπαθαν ζημιές θα αποζημιωθούν.
5. Τα βάζει συνέχεια με τους γονείς του.....τον ελέγχουν ασφυκτικά.